

ЗАКОНИ РОЗВИТКУ ТА САМОЗБЕРЕЖЕННЯ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

В. Г. Прушківський, д. е. н., професор, ДВНЗ «Запорізький національний технічний університет, pvg942@gmail.com»;

В. І. Куценко, аспірант, ДВНЗ «Запорізький національний технічний університет», kutsenko_v1983@ukr.net

Методологія дослідження. Результати отримані за рахунок застосування методів: абстракції – при визначенні сутності категорій «розвиток» та «самозбереження»; індукції та дедукції – для обґрунтування трьох складових розвитку, а саме: «регрес», «сталість» та «прогрес»; порівняльного аналізу – при дослідженні агроформувань через основні елементи розвитку.

Результати. Виявлено варіативність понять «розвиток» та «самозбереження» в залежності від прогресу, регресу та стійкості.

Розглянуто сільське господарства крізь призму двох типів розвитку та визначено, що еволюційний процес змін передбачає зміни у соціально-економічних та організаційно-економічних відносинах сільського господарства, а їх стрибкоподібний характер проявляється в техніко-економічних відносинах. Доведено, що стрибкоподібний розвиток створює необхідну науково-технічну базу для принципових якісних змін у структурі техніко-технологічної бази сільського господарства і завершується досягненням якісно нового, більш високого зростання продуктивності суспільної праці.

Встановлено, що сільське господарство як будь-яка галузь економіки постійно перебуває між прагненням до прогресу і регресивним розвитком, що зумовлюється внутрішнім і зовнішнім негативним впливом. Регресивність проявляється у нестійкості, мінливості та нестабільності, у той час як прогресивність – у прагненні до зростання в майбутньому.

На основі теоретичного аналізу організаційно-правових форм у сільському господарстві виявлено, що прикладом дієвості закону самозбереження та закону розвитку в сільському господарстві є створення та функціонування сучасних організаційно-правових форм.

Новизна. У ході дослідження агроформувань через такі елементи як прогрес, регрес та стійкість, обґрунтовано, що домашні господарства демонструють регресивність розвитку, кооперативні організації є доказом прогресу, а агрохолдинги являють собою симбіоз обох елементів розвитку.

Практична значущість. Запропоновано орієнтири щодо розвитку сільського господарства шляхом його руху в напрямку прогресивного розвитку через галузеву диверсифікацію.

Ключові слова: потенціал, прогрес, регрес, розвиток, самозбереження, сільське господарство, стійкість.

Література

1. Гайдучкий А. П. Оцінка інвестиційної привабливості аграрного сектора країн Центральної і Східної Європи / А. П. Гайдучкий // *Економіка сільського господарства*, 2006. – № 3. – С. 131–141.
Gaydutskiy A. P. *Otsinka investitsiynoyi pryvablyvosti agrarnogo sektora krayin Tsentralnoyi i Skhidnoyi Yevropy* [Evaluation of investment attractiveness of agriculture in the countries of Central and Eastern Europe] / A. P. Gaydutskiy // *Ekonomika silskogo gospodarstva*. – 2006. – № 3. – P. 131–141.
2. Лукинов І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ ст.) / І. Лукинов. – К.: Інститут економіки НАН України, 1997. – 456 с.
Lukinov I. *Ekonomichni transformatsiyi (naprykintsy XX st.)* [Economic transformation (in the end of XX century)] / I. Lukinov. – K.: Instytut ekonomiky NAN Ukrainy, 1997. – 456 p.
3. Месель-Веселяк В. Я. Реформування аграрного сектора України (результати, проблеми) / В. Я. Месель-Веселяк // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів - аграрників. – К., 2005. – С. 182–189.
Messel-Veseliak V. Ya. *Reformuvannia agrarnogo sektora Ukrainy (resultaty, problemy)* [The reform of the agriculture of Ukraine (results, problems)] / V. Ya. Messel-Veseliak // *Sotsialno-ekonomichni problemy rozvytku ukrayinskogo sela i silskykh terytoryi: materialy syomykh richnykh zboriv Vseukrayinskogo kongresu vchenykh ekonomistiv – agrarnykh*. – K., 2005. – P. 182–189.
4. Пасхавер Б. Й. Сільське господарство та структурні зміни національної економіки [підрозділ 3.2.2] / Б. Й. Пасхавер // Структурні зміни та економічний розвиток України; за ред. д-ра екон. наук. Л. В. Шинкарук; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2011. – 696 с.
Paskhaver B. Y. *Silске gospodarstvo ta strukturni zminy natsionalnoyi ekonomiky* [pidrozdil 3.2.2] [Agriculture and structural changes of the national economy] / B. Y. Paskhaver // *Strukturni zminy ta ekonomichniy rosvytok Ukrainy; za zag. red d-ra ekon. nauk L. V. Shynkaruk; NAN Ukrainy; In-t ekonom. ta prognos.* – K., 2011. – 696 p.
5. Онищенко О. М. Концептуальні проблеми майбутнього українського села і селянства / О. М. Онищенко, В. В. Юрчишин // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій: матеріали сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. – К., 2005. – С. 41–50.
Onyshchenko O. M. *Kontseptualni problemy maybutnogo ukrayinskogo sela i selyanstva* [Conceptual problems of the future of the Ukrainian village and the peasantry] / O. M. Onyshchenko, V. V. Yurchishyn // *Sotsialno-ekonomichni problemy rozvytku ukrayinskogo sela i silskykh terytoryi: materialy somykh richnykh zboriv Vseukrayinskogo kongresu vchenykh ekonomistiv – agrarnykh*. – K., 2005. – P. 41–50.
6. Прокопа І. Сільські території України: дослідження і регулювання розвитку / І. Прокопа // *Економіка України*. – 2007. – № 6. – С. 50–59.
Prokopa I. *Silski terytoryi Ukrainy: doslidzhennya i reguluyannya* [Rural territory of Ukraine: research and regulation development] / I. Prokopa // *Ekonomika Ukrainy*. – 2007. – № 6. – P. 50–59.
7. Юрчишин В. В. Сільські території як системоутворюючі фактори розвитку аграрного сектора економіки / В. В. Юрчишин // *Економіка АПК* – 2005. – № 3. – С. 3–10.
Yurchyshyn V. V. *Silski terytoryi yak systemoutvoryuyuchi factory rozvytku agrarnogo sektoru ekonomiky* [Rural areas as core factors of development of agriculture of economy] / V. V. Yurchyshyn // *Ekonomika APK* – 2005. – № 3. – P. 3–10.
8. Снопенко Г. Г. Синергетична функція самозбереження – складова основи самоорганізації економічних систем в забезпеченні економічної безпеки підприємств / Г. Г. Снопенко // *Часопис економічних реформ*. – 2013. – № 3. – С. 82–88.
Snopenko G. G. *Synergetychna funktsiya samozberezhennya – skladova osnovy samoorganizatsiyi ekonomichnykh system v zabezpechenni ekonomichnoyi bezpeky* [Synergetic function of self - component basis of self-organization of economic systems in ensuring the economic security of enterprises] / G. G. Snopenko // *Chasopys ekonomichnykh reform* – 2013. – № 3. – P. 82–88.
9. Сільське господарство України за 2012 р. Статистичний збірник. Державний комітет статистики України / За заг. ред. Н. С. Власенко. – Київ: 2013. – 392 с.
Silске gospodarstvo Ukrainy za 2012 r. Statystychnyy zbirnyk. Derzhavnyy komitet statystyky Ukrainy [The agriculture of Ukraine by 2012, Statistical data. State statistics Committee of Ukraine] / N. S. Vlasenko. – K, 2013. – 392 p.

10. Закон самосохранения. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://teororgan.ru/otvety-po-teorii-organizatsii/78-Zakon-samosokhraneniya.html> (дата звернення 09.01.2014). – Назва з екрана.

Zakon sokhraneniya [The law of self-preservation] [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupa: <http://teororgan.ru/otvety-po-teorii-organizatsii/78-Zakon-samosokhraneniya.html> (data obrashcheniya 09.02.2014). – Zaglavie s ekrana

11. Кривешко О. В. Чинники формування конкурентоспроможності підприємств та кластерів / О. В. Кривешко, П. В. Сідун [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://allendy.ru/teoria-org/304-zakon-samosokhraneniya.html> (дата звернення 09.02.2014). – Назва з екрана.

Kryveshko O. V. *Chynnuky formuvannia konkurentospromozhnosti pidpryyemstv ta klasteriv* [Factors of formation of the competitiveness of enterprises and clusters] [Elektronnyy resurs]. / O. V. Kryveshko, P. V. Sidun. – Rezhym dostupu: <http://www.vuzlib.org/articles.html> (data obrashcheniya 17.01.2014). — Zaglavie s ekrana.

12. Приходько В. В. Теорія організації / В. В. Приходько, В. І. Прокопенко, В. В. Малий та ін. За ред. І. В. Шереметьєвої. – Д. : Національний гірничий університет, 2011. – 258 с.

Prykhodko V. V. *Teoriya organizatsiyi* [The theory of organization] / V. V. Prykhodko, V. I. Prokopenko, V. V. Malyi. Za red. I. V. Sheremetyevoyi. – D. : Natsionalniy girnichiy universitet, 2011. – 258 p.

13. Основні терміни та визначення до Концепції переходу України до сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua:777/pls/zweb_n/webproc34?id=pf3511=18607&pf35401=55081. (дата звернення 17.01.2014). – Назва з екрана.

Osnivni termini ta vyznachennya do konsteptsiyi perekhodu Ukrayiny do stalogo rozvytku [Basic terms and definitions of the Concept of transition of Ukraine to sustainable development] [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupa: http://gska2.rada.gov.ua:777/pls/zweb_n/webproc34?id=pf3511=18607&pf35401=55081. (data zvernennya 17.01.2014). – Zaglavie s ekrana

14. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : наук. доп. / [О. М. Бородіна, В. М. Геєць, А. О. Гуторов та ін.] ; за ред. В. М. Гейця, О. М. Бородіної, І. В. Прокопи ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 56 с.

Ukrayinska model ahrarnoho rozvytku ta yiyi sotsioekonomichna pereoriyentsiya [Ukrainian model of agricultural development and its socioeconomic reorientation]: naukova dopovid / [O. M. Borodina, V. M. Heyets, A. O. Hutorov ta in.] ; za red. V. M. Heytsya, O. M. Borodinoyi, I. V. Prokopy ; NAN Ukrayiny, In-t ekon. ta prohnnozuv. – K., 2012. – 56 p.

15. Загальні закони організації // Монастирний Г. Л. Теорія організації [електронний ресурс] / Г. Л. Монастирний. – К., 2008 – Режим доступу: (дата звернення 05.01.2014). – Назва з екрану.

Monastyrnyy G. L. *Teriya organizatsiyi. Zagalni zakony organizatsiyi* // [Organization theory. The General laws of organization] [Elektronnyy resurs]. / G. L. Monastyrnyy. – K., 2008 – Rezhym dostupa: (data zvernennya 05.01.2014). — Zaglavie s ekrana.

16. Шубравська О. В. Сталій розвиток агропродовольчої системи України / О. В. Шубравська. – К. : Ін-т економіки НАН України. 2002. – 204 с.

Shubravska O. V. *Staliy rosvytok agroprodovolchoyi systemy Ukrayiny* [Sustainable development of agrifood system of Ukraine] / O. V. Shubravska – K. : In-t ekonom. NAN Ukrayiny, 2002. — 204 p.

17. Зеліско І. М. Особливості розвитку організаційно-правових форм інтеграційних аграрних формувань / І. М. Зеліско // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2012_5/39.pdf

Zelisko I. M. *Osoblyvosti rozvytku organizatsiyino-pravovykh form integratsiynykh agrarnykh formuvan* / I. M. Zelisko // [Features of development of organizational and legal forms of integration of agrarian formations] [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupa: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2012_5/39.pdf (data zvernennya 09.02.2014). – Zaglavie s ekrana.

